

Nr 1025

Av herr Åkerlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1179 i Andra kammaren)

I proposition nr 88 föreslås en ny förlängning av den provisoriska lagstiftningen om sedelutgivningen med höjt sedeltak till 13 miljarder kronor, vartill följande får anföras. Under en följd av år har bankoutskottet framhållit angelägenheten av att en permanent reglering av sedelutgivningsrätten kommer till stånd. Riksbanken har emellertid funnit detta vara förenat med betydande svårigheter. Vi är för vår del medvetna härom men anser inte desto mindre att kravet bör upprätthållas, så att en permanent reglering kan sättas i kraft när tiden blivit mogen härför. I avvaktan härpå anser vi det vara vår skyldighet som opposition att ge vår mening till känna om de förslag till ändring av den provisoriska lagstiftningen som årligen brukar föreläggas riksdagen. Vi vill erinra om att vid den provisoriska lagstiftningens tillkomst röster höjdes för att slopa varje begränsning av sedelutgivningsrätten, men att både bankofullmäktige och dåvarande finansminister tog ställning för en lagfäst begränsning under motivering att eventuell förändring av sedeltaket borde diskuteras och beslutas av riksdagen, under vars garanti riksbanken står. Riksdagen godtog denna uppfattning.

Enligt vår mening — många gånger framförd — kan en försiktig och återhållsam försörjning med sedlar verksamt bidra till att stabilisera ekonomin genom effektiv kontroll av likviditetsutveckling och kreditvolym. Vi beklagar att riksdagen i fjol höjde sedelutgivningsrätten med så mycket som 1,5 miljard kronor, men noterar att det faktiska högsta beloppet utelöpande sedlar med ett nödrop hade rymts inom det av oss föreslagna taket av 11 300 miljoner kronor för år 1968. Vi anser det angeläget, att riksbanken i år utövar bättre kontroll över sedelmängden och förordar som högsta tillåtna belopp 12 300 miljoner kronor. Vid övervägande av den tillåtna mängden har vi maximalt kunnat ansluta oss till vad riksbanksfullmäktige anfört om en procentuellt lika stor ökning år 1969 som när denna var som störst, år 1968. Däremot har vi icke kunnat godtaga att på basis av ”gissningar” snarare än beräkningar ge utrymme för ytterligare sedelutgivning. Detta gäller även för eventuella ändringar i betalnings- och kassahållningsvanorna, vilka först långsiktigt inställer sig och dessutom motverkas av girobetalningsmedlens ökade användning. För utomordentliga omständigheter finnes, när riksdagen ej är samlad, särskild sedelutgivningsrätt. Vi förordar alltså en högsta sedelutgivningsrätt av 12 300 miljoner kronor.

Utan motivering föreslås fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa sedlarna med guld. Enligt vår mening borde hemställan härom genom utebliven motivering icke få bli en slentrian även om hemställan bör bifallas. Vad som händer på det internationella planet i fråga om guldet och hur svensk guldpolitik utformas bör redovisas och motiveras för riksdagen i detta sammanhang. Vi hänvisar till de betydelsefulla förändringar som inträffat i fråga om Förenta staternas och vissa andra länders guldpolitik efter den 17 mars i fjol, efter det att Kungl. Maj:t den 8 mars i fjol avlämnat proposition i frågan om guldinlösen. Vi hänvisar också till det faktum att guldpriset stigit från ca 5 820 kronor per kg till ca 7 000 kronor per kg på de privata guldmarknaderna.

Vi har från vårt håll under många år krävt att riksbanken skulle inköpa guld för att därigenom få till stånd en lämpligare fördelning av de likvida utlandstillgångarna mellan guldet och de rena arbetsbalanserna i valutaform. Våra krav har emellertid avvisats, varvid bl. a. anförts att riksbanken skulle gå miste om ränteinkomster vid omvandling av valutor i guld. Det kan då ha sitt intresse att notera att — utan att uttala någon bestämd mening om stabiliteten av nuvarande guldpris på de privata marknaderna — hittillsvarande 20-procentiga guldprisstegring vid övergång till ett ytterligare guldinnehav skulle ha gett en värdestegring motsvarande fyra års ränteinkomst vid 5 procent.

En ökad handels- och valutapolitisk rörelsefrihet erfordrar enligt vår mening en uppbyggnad av guld tillgångarna. Denna bör dock ske i moderat takt. Det skulle i och för sig vara önskvärt såsom vi anförde motionsledes i fjol att ett fritt och obundet guld kunde inköpas. I den mån detta av olika anledningar inte låter sig göra, torde dock guld kunna köpas inom ramen för Förenta staternas m. fl. länders guldpolitik. Vi förordar att detta sker under år 1969 med ett belopp av 300 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda hemställes,

1. att riksdagen antager det genom proposition nr 88 framlagda förslaget till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning, dock med följande lydelse av

1 §.

Riksbanken får utge sedlar till ett belopp av högst tolv tusen tre hundra miljoner kronor.

2. att riksdagen måtte uttala, att riksbankens metalliska kassa bör förstärkas med lägst 300 miljoner kronor år 1969.

Stockholm den 22 april 1969

Henrik Åkerlund (m)

Bertil Strandberg (m)

Paul Brundin (m)
